

THE EFFECTS OF TOURISM GUIDANCE STUDENTS' ATTITUDES TOWARD SECTOR ON THEIR DESIRE TO CAREER: THE EXAMPLE OF AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

Elbeyi PELİT¹, Ali KABAKULAK²

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of the job attitudes of the tourism guidance department students on their career aspirations. The population of this study, which uses two scales (job attitude and desire to pursue a career) as a method of data collection, consists of tourism guidance students studying at Afyon Kocatepe University Tourism Faculty in the spring term of 2017-2018 academic year. The research was performed by the integer method. A total of 231 students from the first, second and third class participated in the study. According to the results of the study, it was determined that the job attitudes of the tourism guidance students were slightly higher than the intermediate level and the career aspirations were slightly higher than the intermediate level. A significant, positive and strong relationship was found between the job attitude of the tourism guidance students and their willingness to make a career. In addition, it was found that job attitude had a strong effect on the willingness of tourism guidance students to make career.

Keywords: Job Attitude, Career, Tourism Guidance, Tourism Guidance Students.

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ TUTUMLARININ KARİYER YAPMA İSTEKLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Özet

Bu çalışmanın amacı turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutumlarının kariyer yapma istekleri üzerine etkisinin belirlenmesidir. Veri toplama yöntemi olarak iki ölçekten (mesleki tutum ve kariyer yapma isteği) yararlanılan bu çalışmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören turizm rehberliği öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma tamsayım yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmaya birinci, ikinci ve üçüncü sınıftan toplam 231 öğrenci katılmıştır. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre, turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarının orta düzeyin biraz üzerinde olduğu ve kariyer yapma isteklerinin de yine orta düzeyin biraz üzerinde olduğu belirlenmiştir. Turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutum ile kariyer yapma istekleri arasında anlamlı, pozitif ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca mesleki tutumun

¹ Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, elbeyipelit@aku.edu.tr

² Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, alikabakulak@aku.edu.tr

turizm rehberliği öğrencilerinin kariyer yapma istekleri üzerinde kuvvetli bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Tutum, Kariyer, Turizm Rehberliği, Turizm Rehberliği Öğrencileri.

1 Giriş

Turizm, dünyada çok hızlı gelişme gösteren, iş alanları yaratan ve ekonomilere sağlamış olduğu katkılardan dolayı çok önemli bir sektör olarak görülmektedir. Turizme atfedilen bu önem hem Dünya hem de Türkiye turizminde kendini göstermektedir. Dünya Turizm Örgütünden elde edilen verilere göre 2018 yılında turizm olayına katılan toplam 1.4 milyar kişi olduğu ve bu sayının da 2030 yılında 1.8 milyar kişiye ulaşması öngörülmektedir (UNWTO, 2019). Türkiye açısından incelendiğinde, Türkiye'ye gelen turist sayısı Ocak-Ekim 2018 döneminde %22 oranında artış göstererek yaklaşık 36 milyon kişiye ulaşmış ve ülkeye giren döviz miktarı da %13 artış göstererek yaklaşık 23 milyar dolar ekonomiye katkı sağlamıştır (KTB, 2019). Ekonomik girdileri çok büyük olan turizm sektöründe Türkiye'nin de içinde yer aldığı Akdeniz bölgesinde yer alan diğer ülkelerle rekabet edebilmek için kalifiye eleman yetiştirmek hayati öneme sahiptir. Bu da öncelikle iyi bir eğitim sisteminin olmasıyla mümkündür. Sistemli, kaliteli, dünyadaki gelişmeleri takip edebilen ve teorik derslerin yanında uygulamalı eğitimin bir arada sunulduğu bir eğitim sistemine sahip olmak ve bunu en alt düzeyden en üst seviyeye yani üniversiteye kadar yaymak da önemlidir. Turizm eğitimi de en alt kademedен başlanarak doktora seviyesine kadar her dönemde öğrencilere sunulmalıdır. Turizm eğitimi sadece teorik olarak değil aynı zamanda uygulama da gerektirmektedir. Turizm eğitimi içinde yer alan turizm rehberliğinde de durum aynıdır. Çünkü turist rehberliği mesleği dinamik bir meslektir ve uygulama gerektirmektedir. Bu nedenle turizm rehberliği bölümünde eğitim gören öğrencilerin sektörü ve mesleği tanımaları hem sektöre hem de turist rehberliği mesleğine karşı tutumlarını ve kariyer yapmalarını da etkileyecektir. Turizm rehberliği öğrencilerinin rehberlik mesleğine karşı tutumları aynı zamanda rehberlik mesleğinin sürdürülebilir olup olmaması açısından da önem taşımaktadır. Türkiye'de turizm sektörünün gelişmesi, rekabet edebilirlik seviyesinin yüksek olması, Türkiye'nin tanıtımının doğru bir şekilde yapılabilmesi de turist rehberliği mesleğini yapmakta olan ve yapmayı düşünen öğrencilerin mesleki tutumlarının olumlu olması ve rehberlik mesleğini devam ettirmesi ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından sunulacak imkânlarla olacaktır. Böylelikle turist rehberliği mesleğine karşı olumlu tutumlar gelişebilecek ve rehberlik bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin de kariyer yapma isteklerinin artacağı düşünülmektedir.

2 Kuramsal Çerçeve

Eğitim, tüm canlılar için önemli bir durumdur. Eğitim çok erken zamanlarda başlar ve ölünceye kadar devam eder. Eğitim, yeni yetişen kuşakları topluma hazırlayan, kişisel gelişimleri boyunca tutum, davranış, yetenek ve becerilerinde gözlenebilir bir değişim meydana getirme süreci olarak ifade edilebilir (Hacıoğlu vd., 2008; Hayes ve Ninemeier, 2008; Taşkın, 2008). Pedagoglara göre eğitim insanın var oluşundan itibaren kendiliğinden ya da bilerek (kasti) meydana gelebilir ve bu durum formel ve informel eğitim olarak adlandırılır (Fidan, 2012: 4). Eğitimin bir diğer kolu mesleki eğitimidir. Buradan hareketle mesleki eğitim, bireylere belirli bir meslekle ilgili olarak bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren bir süreç (Akoğlan Kozak ve Kızılırmak, 2001) olarak tanımlanabilmektedir. Bu noktada turizm eğitimi, turistlere ön yargısız yaklaşan ve turizm kaynaklarını (arkeolojik alanları, antik kentleri, doğal güzellikleri, tarihi alanları vb.) koruma

bilinci oluşturarak, turistlere adil ve eşit hizmet prensibini benimsemiş, konukseverliği temel alan bilince sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan turizme yönelik eğitim sürecidir.(Pelit, Demirdağ, Gökçe ve Kılıç, 2016).

Mesleki turizm eğitimi içinde en önemli kollardan biri de turist rehberliği eğitimidir. TUREB (2018), Turist rehberini, T.C. vatandaşı olan, 18 yaşını doldurmuş, üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinin önlisans, lisans veya yüksek lisans bölümlerinden mezun olmuş, en az bir yabancı dil bilen, ikamet edilen şehirden sorumlu olan meslek odasına kayıtlı, Kültür ve Turizm Bakanlığının belirlemiş olduğu Anadolu turu gezisini yapmış, çalışma kartı ve ruhsatnameye sahip olan kişi olarak tanımlamıştır. Turist rehberliği eğitimi, Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır. Örgün eğitim, üniversiteler tarafından verilen lisansüstü, lisans (4 yıllık) ve ön lisans (2 yıllık) eğitimlerini kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan sertifika programlarını kapsamaktadır (Eker ve Zengin, 2016: 68).

Ülkelerin destinasyonlarının rekabet edebilirliklerinin artması ve diğer destinasyonlara karşı üstünlük sağlaması, kaliteli hizmet sunulması, müşteri memnuniyeti yaratılması ve turistlerde tekrar ziyaret etme isteği yaratılması, iyi eğitim almış, yetenekli, yüksek motivasyona sahip ve turizm sektöründe ve turist rehberliği mesleğinde çalışma arzusuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de turizm sektöründe ve turizm-turist rehberliği mesleğinde böylesine önemli bir işgücünü ancak okullar ya da farklı seviyelerdeki eğitim merkezleri yaratabilir (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000: 251). Eker ve Zengin (2016) tarafından turist rehberlerinin bakış açısı ile Türkiye’deki turist rehberliği eğitiminin mesleğin uygulanması konusunda yeterli olup olmadığının ortaya konması amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda 12’si oda başkanı olmak üzere, 40 rehber ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma neticesinde profesyonel turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının hayati bir yeri olduğu sonucuna varılmıştır.

Türkiye’deki örgün eğitim incelendiğinde, Yüksek Öğretim Kurumundan (2019) elde edilen verilere göre Türkiye’de toplam 26 turizm rehberliği bölümü (lisans), 5 seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü (lisans), 26 turist rehberliği (önlisans) bölümü mevcuttur. 31 lisans programı için ayrılan kontenjan sayısı 1970 olarak belirlenmiş, ancak; 1644 kontenjan dolmuştur. 326 kişilik öğrenci kontenjanı boş kalmıştır. Önlisans programları için ayrılan kontenjan sayısı 1672 olarak belirlenmiştir. 1672 kişilik öğrenci kontenjanından 1181 kontenjan dolarken 491 kontenjan boş kalmıştır. Ayrıca birçok üniversite tarafından son dönemlerde önlisans ve lisans eğitimine ilave olarak tezli ve tezsiz yüksek lisans programları da hızlı bir şekilde çoğalma eğilimine girmiştir. Tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının artması, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan turist rehberliği kurslarına katılmaları yerine rehber adaylarının yükseköğretim kurumlarından mezun olmaları rehberlik mesleği için olumlu karşılarken aynı zamanda bazı olumsuzlukları da beraberinde getirdiği İRO tarafından dile getirilmiştir. Özellikle tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan rehber adaylarının almış oldukları eğitim kalitesinin yetersiz olduğundan, öğretim elemanlarının turizm/turist rehberliği bölümü mezunu olmamaları, ilgili bölümlerde ders veren hocaların alanlarının uzmanı olmaması ya da rehberlik alanında yetersiz bilgi ile mezun verilmesi gibi pek çok şikâyet ile karşılaşıldığı ifade edilmiştir (IRO, 2019). Ayrıca, turist rehberliği eğitiminin tek çatı altında toplanamayışı turizm rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarında ve turist rehberliği mesleğinde kariyer yapma isteklerinde farklılaşmaya sebebiyet verebilmektedir. Bunun nedeni olarak lisans mezuniyeti olan bir rehberlik bölümü öğrencisinin Bakanlık tarafından verilen altı aylık kısa bir eğitimi tamamlayarak aynı yasal haklara sahip olması, aynı taban yevmiyeyi alması lisans mezunu olan rehber adaylarının ve sektörde halen turist rehberliği mesleğini icra eden rehberlerin mesleki tutumunu olumsuz etkilediği İstanbul

Rehberler Odası tarafından yüksek lisans programlarıyla ilgili kamuoyu açıklamasında ifade edilmiştir (IRO, 2019).

Bunun yanı sıra turist rehberliği eğitimi veren okullar, turizm endüstrisi için nitelikli iş gücünün temel kaynağı olarak görülmektedir. Dolayısıyla bu okullarda öğrenim gören turizm-turist rehberliği öğrencilerinin meslekle ilgili avantaj ve dezavantajları bilmeleri tutumlarının oluşmasına, bu tutumların olumlu ya da olumsuz olması da turist rehberliği mesleğini yapıp yapmamaları noktasında büyük önem taşımaktadır (Şahin ve Acun, 2016). Aksi takdirde turizm sektörü için nitelikli iş gücü olarak değerlendirilebilecek olan turist rehberi adaylarının farklı alanlara yönelme ihtimali artacak ve bu durumdan hem turizm sektörü hem de diğer turizm paydaşları olumsuz yönde etkilenecektir (Solmaz ve Erdoğan, 2012: 569). Rehberlik mesleğinin uzun zamandır uğraşmış olduğu ciddi sorunların varlığı ve 2012 yılında çıkarılan 6326 sayılı kanun ve 2014 yılında çıkarılan yönetmeliğin kronikleşen sorunlara kalıcı bir çözüm bulunamaması (kaçak rehberlik faaliyetleri, taban altı yevmiye ile tura çıkılması, sigortanın olmayışı, emekliliğin olmaması ya da geç olması vb. sorunlar) bunula birlikte rehberlik bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek kaygısı, yükselme olanaklarının yada gelişme imkanlarının yeterli olmaması rehber adaylarının turizm sektöründe çalışmasına engel teşkil etmektedir (Yeşiltaş vd., 2014: 1296). Bu sorunlar olumsuz mesleki tutumları tetiklerken aynı zamanda turizm/turist rehberliği öğrencilerinin, turist rehberliği mesleğinde de kariyer yapma isteklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle turizm rehberliği öğrencilerinin mesleğe karşı tutumlarının ortaya konulması ve kariyer hedeflerinin belirlenmesi amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiş ve rehberlik bölümü öğrencilerinin mesleki tutumlarını ve kariyer yapma isteklerini arttırmak için öneriler getirmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın amacı turizm rehberliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumlarının meslekte kariyer yapma istekleri üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu kapsamda literatür taraması yapılarak daha önce mesleki tutum ve kariyer yapma isteği ile ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalarda turist rehberliği mesleğine yönelik çok az sayıda çalışma olduğu saptanmıştır. Ayrıca mesleki tutum ile ilgili yapılan çalışmalarda (Tolga, Korkmaz ve Atay, 2015; Şahin ve Acun, 2016) turizm rehberliği bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin mesleki tutumlarının, rehberlik bölümünü isteyerek seçen, bölümü tercih etmeden önce meslek hakkında bilgi sahibi olan ve 1. sınıf öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ortaya koyarken Yılmazdoğan vd. (2015: 1344) tarafından yapılan araştırmada mesai saatlerinin maksimum düzeyde olması, düşük ücret verilmesi, iş güvencesinin olmaması; mevsimlik iş olması, kariyer beklentilerinin ve tercihlerinin değişmesi turizm öğrencilerinin içinde yer alan turist rehberliği öğrencilerinin sektörden ayrılmasına neden olan önemli etkenler olarak ifade edilmiştir (Şahin ve Acun, 2016: 566). Yapılan çalışmaların az sayıda olması, tutumların da sık değişmesi ve turizm rehberliği bölümünde okuyan öğrencilerin zaman içerisinde değişen ülke ve çevre şartlarının mesleğe bakış açılarına nasıl yansıdığını ve bu yansımanın turizm-turist rehberliği mesleğine okullarından mezun olduktan sonra devam edip etmeme durumlarını ortaya koymak amacıyla araştırma kapsamında aşağıda yer alan hipotez ve araştırma soruları geliştirilmiştir

H1. Turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları, turist rehberliği mesleğinde kariyer yapma isteklerini etkilemektedir.

Yukarıda verilen araştırma hipotezi kapsamında araştırmada yanıt aranacak sorular şunlardır:

1. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumları nedir?

2. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turizmde kariyer yapma istekleri nedir?

3. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turizm sektörüne yönelik tutumları, öğrencilerin bireysel özelliklerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

4. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turizm sektöründe kariyer yapma istekleri, rehberlik öğrencilerinin bireysel özelliklerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

5. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları ile kariyer yapma istekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır mıdır?

6. Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları turist rehberliği mesleğinde kariyer yapma istekleri üzerindeki etkisi nedir?

3 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarının kariyer yapma isteklerine etkisini incelemektir. Bu araştırmanın önemi ise, turizm-turist rehberliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin mesleki tutumlarını ve kariyer yapma isteklerini ortaya koyan ender çalışmalardan biri olması ve literatürdeki eksikliğin giderilmesi noktasında turizm rehberliği öğrencilerinin ve turist rehberlerinin mesleki tutumlarını belirlemede ve ilgili kurum ve kuruluşlara katkı sunması beklenen bir çalışma olduğu için önem arz etmektedir. Ayrıca araştırmanın, konuyla ilgili yapılacak ileriki çalışmalara ve turizm paydaşları tarafından yapılacak plan ve politikalara yön verebilecek öneriler sunması açısından da önem taşımaktadır.

4 Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde; veri toplama yöntemi, evren ve örneklem ile araştırmada kullanılan analiz tekniklerine yer verilmiştir.

4.1 Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada öncelikle turizmde ve turizm-turist rehberliğinde mesleki tutum ve kariyer yapma istekleri ile ilgili literatür taraması yapılmış ve elde edilen sonuçlar/çıkarımlar doğrultusunda kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Uygulama aşamasında nicel veri toplama yöntemlerinden anket tekniğinden faydalanılmıştır. Uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerini ölçmek (cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu, sınıf, lise türü, bölümü isteyerek seçip seçmediği, meslek hakkında bilgisi olup olmadığı, gelinen şehir, ikamet edilen yer) amacıyla 10 kapalı uçlu soru soru yöneltmiştir.

Anketin ikinci bölümünde turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutumlarını belirlemek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilen, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Terzi ve Tezci (2007) tarafından yapılmış, Şahin ve Acun (2016) tarafından turizm rehberliği öğrencilerine uyarlanmış 34 ifadeyi içeren mesleki tutum ölçeğinden yararlanılmıştır (Şahin ve Acun, 2016). Bu ölçeğin derecelendirmesi de 5'li Likert derecelemesi olarak kullanılmış olup ölçekteki ifadeler; 1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Orta Düzeyde Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamıyla Katılıyorum” şeklinde sıralanmıştır.

Anketin üçüncü bölümünde ise, turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin kariyer yapma isteklerini ölçmeye yönelik kullanılan ölçek, Duman vd. (2006)'nin, Riegel ve Dallas (1998), METARGEM (2000) ve Kusluyan ve Kusluyan (2003)'in çalışmalarından yararlanarak geliştirdiği ölçekten faydalanılarak, Pelit vd. (2016) tarafından çalışmanın amacına uygun hale getirilerek uygulanan anket kullanılmıştır. Bu bölümde yer alan ifadelerle olan katılım düzeyini ölçmek üzere her bir ifade beşli Likert tipi derecelendirmeye göre tasarlanmıştır (1: Hiç katılmıyorum, 2: Az katılıyorum, 3: Orta düzeyde katılıyorum, 4: Çok katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum). Mesleki tutum ve kariyer yapma isteği ölçekleri tek boyut altında incelenmiştir.

4.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesinde eğitim alan turizm rehberliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada tüm öğrencilere ulaşma imkânı olmasından dolayı örneklem almaya ihtiyaç duyulmamıştır. Bu nedenle araştırmada tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Tam sayım, evrenin sınırlı ve dar kapsamlı olduğu durumlarda evrenin tamamına ulaşılabilecek durumlarda kullanılan bir örneklem yöntemidir (Ural ve Kılıç, 2018: 30). Bu araştırmada tamsayım yapılması amaçlanmış, 231 öğrenciye ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketler katılımcılara yüz yüze dağıtılarak toplanmış ve geri dönen anketlerin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir bu kapsamda 231 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınan söz konusu anketlere katılan öğrencilerin %58'ini kadınların ve %42'sini ise erkeklerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin %98,7'si bekâr, %1,3'ü evlidir. Yaş ortalamaları incelendiğinde %26,4'ü 17-19 yaş arasında, %66,2'si 20-22 yaş aralığında, %3,9'u 23-25 yaş aralığında olduklarını belirtirken %3,5'i ise 26 yaş ve üzerinde olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %48,5'i normal öğretim öğrencisi iken %51,5'i ikinci öğretim öğrencisi olduklarını belirtmişlerdir. Staj yapan turizm öğrencilerinin %42,9'u 1. sınıf, %37,2'si 2. sınıf ve %19,9'u ise 3. sınıf öğrencileridir. Henüz Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm rehberliği bölümünde 4. Sınıf öğrencisi bulunmadığından araştırmaya sadece birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar dâhil edilmiştir.

Mezun olunan okul türüne göre veriler incelendiğinde %77,1'i Anadolu lisesi, %12,6'sı düz lise, %8,2'si diğer okul türlerinden mezun olduklarını belirtmişken %2,2'lik çok düşük bir oran turizm meslek lisesi çıkışlı olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %70,1'i turizm eğitimi almayı bilinçli ve istekli olarak tercih ederken, diğer %29,9'u ise bölümü istemeden tercih ettiğini belirtmiştir. Bu aşamada en önemli etken turizm eğitimi verilen bölümlerin bazı bölümlere oranla giriş puanının düşük olması ve öğrencilerin herhangi bir lisans programına kayıt yaptırmak istemesinden kaynaklanmaktadır. Turizm rehberliğini tercih eden öğrencilerin yaklaşık dörtte üçü (%72,3) rehberlik mesleği hakkında fikir sahibi olarak bu bölüme geldiklerini, %27,7'sinin ise rehberlik mesleğiyle ilgili herhangi bir bilgisi olmadan bu bölümü tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun oluşmasındaki en önemli sebeplerden biri de turizm rehberliği bölümünün yabancı dil puanıyla (DİL-1) öğrenci alıyor olması ve genel olarak öğrencilerin İngilizce öğretmenliği, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Almanca, Fransızca Öğretmenliklerine yerleşememeleri durumunda sene kaybetmemek ve tekrar sınava girmek istememelerinden dolayı seçtikleri ifade edilebilir. Turizm rehberliği bölümünü tercih eden öğrencilerin geldikleri şehirlerle ilgili veriler incelendiğinde %9,5'lik oranla en fazla Afyonkarahisarlıların tercih ettiği bunu da sırasıyla Manisa (%8,7), İstanbul ve İzmir (%7,8) ve Balıkesir-Aydın (%5,6) takip etmiştir. İkamet ettikleri yer bakımından incelendiğinde öğrencilerin %42,4'lük kısmı ilçe merkezinde ikamet ederken bu oranı %42 ile il merkezi, %10 köy ve %5,6'sı ise köy yerleşimlerinde yaşadıklarını belirtmişlerdir.

4.3 Veri Analiz Yöntemi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak turizm rehberliği öğrencilerine ait demografik özellikleri içeren frekans ve yüzde dağılımları ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. İki kategoriden oluşan değişkenler arasındaki farklılıkların analizleri için t-testi uygulanırken, ikiden fazla olan diğer değişkenler için varyans (ANOVA) analizi uygulanmıştır. Turizm öğrencilerinin sektöre yönelik tutumları ile bu tutumların kariyer yapma istekleri arasındaki ilişki/etkinin belirlenmesine yönelik korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmanın takip eden bölümünde, araştırma verilerine uygulanan analizlerden elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Ölçeklere uygulanan faktör analizlerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde mesleki tutum ölçeğine ait KMO değeri 0,959; kariyer yapma isteğine ilişkin faktör analizi sonucunda ise KMO değeri 0,910 olarak belirlenmiştir. Mesleki tutum ölçeği toplam varyansın 50,033'lük kısmını açıklarken (özdeğer=50,003), kariyer yapma isteği ölçeği ise toplam varyansın 54,776'lık kısmını açıklamaktadır. Güvenilirlik analizlerine ilişkin iç tutarlılık kat sayıları Cronbach's Alpha (α) kat sayıları hesaplanarak analiz edilmiştir. Mesleki tutum ölçeğine ilişkin güvenilirlik kat sayısı (Cronbach's Alpha) 0,959 olarak hesaplanmıştır. Kariyer yapma isteği ölçeğine ilişkin güvenilirlik kat sayısı ise (Cronbach's Alpha) 0,899 olarak hesaplanmıştır. Kalaycı (2017: 404) güvenilirlik kat sayısını alfa kat sayısına bağlı olarak yorumlamış ve $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek oranda güvenilirdir şeklinde yorumlamıştır. Bu bilgiye dayanarak her iki ölçek için güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

5 Bulgular ve Tartışma

Katılımcıların turizm sektörüne yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik uygulanan tutum ölçeğindeki her bir ifadeye ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine Tablo 1'de ayrıntılı olarak yer verilmektedir.

Tablo 1'e göre mesleki tutum ölçeğinde ($\bar{x}=3,44$) yer alan "rehberlik mesleğini yerine getirirken başarılı olmayı önemserim" ifadesine verdikleri cevaplar incelenmiştir. Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin bu ifadeye %3,9'u "hiç katılmıyorum", %15,6'sı "orta düzeyde katılıyorum", %31,2'si "çok katılıyorum", %45,9'u ise "tamamıyla katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,12$) ise rehberlik bölümü öğrencilerinin bu konuya ilişkin görüşlerinin mesleki tutum ölçeğinin diğer ifadelerine göre daha yüksek değerlendirilen ifade olduğunu gösterdiğinden en olumlu ifade olduğu söylenebilir. "Rehberlik yapan insanlara sempati duyarım" ifadesi ($\bar{x}=4,00$) ise ölçekteki en olumlu ikinci ifade olmuştur. Bu ifadeye verilen cevaplar incelendiğinde rehberlik bölümü öğrencilerinin bu ifadeye %5,6'sı "hiç katılmıyorum", %6,9'u "az katılıyorum", %13,4'ü "orta düzeyde katılıyorum", %29'u "çok katılıyorum", %45'i ise "tamamıyla katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. Yine bu sonuç Şahin ve Acun (2016) ile Kabakulak (2018) tarafından yapılan araştırma sonucuyla örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutum ölçeğinde yer alan "rehberlik mesleği bana sıkıcı geliyor" ifadesine verdikleri cevaplar şu şekildedir: Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin bu ifadeye %59,3'ü "hiç katılmıyorum", %20,8'i "az katılıyorum", %13,4'ü "orta düzeyde katılıyorum", %1,3'ü "çok katılıyorum", %5,2'si ise "tamamıyla katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadenin aritmetik ortalaması ($\bar{x}=1,72$) olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Şahin ve Acun (2016) tarafından yapılan araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Rehberlik öğrencileri turist rehberliği mesleğini sıkıcı

bulmadıkları sonucu bu araştırmada bir kez daha tescillenmiştir. Kabakulak (2018) tarafından turist rehberlerinin mesleki tutumlarını araştıran çalışmada turist rehberlerinin turist rehberliği mesleğini sıkıcı bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Turizm Rehberliği Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Rehberlik Mesleğine Yönelik Tutum	Dağılım	Hiç (1)	Az (2)	Orta (3)	Çok (4)	Tamamıyla (5)	\bar{X}	ss.
Rehberlik mesleği bana sıkıcı geliyor.	f	137	48	31	3	12	1,72	1,08
	%	59,3	20,8	13,4	1,3	5,2		
Rehber olmayı kendime yakıştırıyorum	f	15	30	56	46	84	3,66	1,26
	%	6,5	13,0	24,2	19,9	36,4		
Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam gerekse rehberliği tercih ederim.	f	36	47	87	24	37	2,90	1,25
	%	15,6	20,3	37,7	10,4	16,0		
Rehberliğin yaşam tarzıma uygun olduğunu düşünüyorum.	f	20	45	60	47	59	3,34	1,28
	%	8,7	19,5	26,0	20,3	25,5		
Rehberliğin kişiliğime uygun olduğunu düşünüyorum.	f	15	33	61	51	71	3,56	1,24
	%	6,5	14,3	26,4	22,1	30,7		
Rehberlik mesleğini seçtiğime pişman olmadım.	f	17	39	54	64	57	3,45	1,23
	%	7,4	16,9	23,4	27,7	24,7		
Rehberlikte başarılı olduğuma inanıyorum.	f	13	29	67	70	52	3,51	1,13
	%	5,6	12,6	29,0	30,3	22,5		
Rehberlik mesleğini seçmiş olmaktan hoşnudum.	f	19	27	61	70	54	3,48	1,20
	%	8,2	11,7	26,4	30,3	23,4		
Rehberlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	f	11	29	73	67	51	3,51	1,11
	%	4,8	12,6	31,6	29,0	22,1		
Zor şartlar altında dahi rehberlik yapmak isterim.	f	35	58	65	48	25	2,87	1,21
	%	15,2	25,1	28,1	20,8	10,8		
	f	13	36	67	73	41	3,40	1,12

Rehberlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	%	5,6	15,6	29,0	31,6	17,7		
Rehberliğe karşı özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	f	21	46	79	49	36	3,14	1,17
	%	9,1	19,9	34,2	21,2	15,6		
Rehberliğin bana uygun bir meslek olduğunu düşünüyorum.	f	19	29	72	64	47	3,39	1,18
	%	8,2	12,6	31,2	27,7	20,3		
Rehberliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.	f	13	19	69	76	54	3,60	1,10
	%	5,6	8,2	29,9	32,9	23,4		
Rehberliği profesyonel bir şekilde yürütebileceğime inanıyorum.	f	11	34	66	68	52	3,50	1,13
	%	4,8	14,7	28,6	29,4	22,5		
İnsanlara gezdikleri bölgeyi tanıttıkları olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	f	12	19	34	76	90	3,92	1,15
	%	5,2	8,2	14,7	32,9	39,0		
Rehberlik yapan insanlara sempati duyarım.	f	13	16	31	67	104	4,00	1,17
	%	5,6	6,9	13,4	29,0	45,0		
Rehber olduğumu düşünmek beni mutlu ediyor.	f	17	21	44	60	89	3,79	1,25
	%	7,4	9,1	19,0	26,0	38,5		
Bir meslek tercih etme durumunda olanlara rehberliği tavsiye ederim.	f	19	48	71	49	44	3,22	1,21
	%	8,2	20,8	30,7	21,2	19,0		
Rehberliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	f	25	48	77	43	38	3,09	1,21
	%	10,8	20,8	33,3	18,6	16,5		
Rehberlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	f	12	18	40	59	101	3,95	1,18
	%	5,2	7,8	17,3	25,5	43,7		
Bilgili ve yeterli bir rehber olduğumu düşünüyorum.	f	11	30	63	68	58	3,57	1,14
	%	4,8	13,0	27,3	29,4	25,1		
Rehberliğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	f	13	16	59	70	73	3,75	1,14
	%	5,6	6,9	25,5	30,3	31,6		
Rehberlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	f	17	50	72	51	41	3,21	1,18
	%	7,4	21,6	31,2	22,1	17,7		
	f	22	36	83	53	37	3,20	1,17

Rehberlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	%	9,5	15,6	35,9	22,9	16,0		
Rehberlik mesleğinde yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	f	10	24	54	81	62	3,69	1,10
	%	4,3	10,4	23,4	35,1	26,8		
Rehberlik mesleğini yerine getirirken başarılı olmayı önemserim.	f	8	9	36	72	106	4,12	1,03
	%	3,5	3,9	15,6	31,2	45,9		
Rehberlik mesleği ile ilgili konularda konuşur, tartışırım.	f	9	22	53	71	76	3,79	1,11
	%	3,9	9,5	22,9	30,7	32,9		
Halen gerçekleştirdiğim rehberlik mesleğini isteyerek seçtim.	f	21	41	47	47	74	3,48	1,34
	%	9,1	17,7	20,3	20,3	32,0		
Rehberlik mesleğini yaparak, muhataplarıma vereceğim bilgileri gurur verici buluyorum.	f	9	18	43	78	83	3,90	1,09
	%	3,9	7,8	18,6	33,8	35,9		
Rehberlik mesleği ile ilgili konularda konuşmaktan hoşlanırım.	f	9	21	50	67	84	3,84	1,13
	%	3,9	9,1	21,6	29,0	36,4		
Rehberlik mesleğine çevre tarafından yeterli değerin verildiğine inanıyorum.	f	58	58	62	27	26	2,58	1,28
	%	25,1	25,1	26,8	11,7	11,3		
Genel							3,44	

Ölçekteki diğer düşük ortalamaya sahip ifade ise “Rehberlik mesleğine çevre tarafından yeterli değerin verildiğine inanıyorum” olduğu belirlenmiştir. Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin bu ifadeye %25,1’i “hiç katılmıyorum”, %25,1’i “az katılıyorum”, %26,8’i “orta düzeyde katılıyorum”, %11,7’si “çok katılıyorum”, %11,3’ü ise “tamamıyla katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadenin aritmetik ortalaması ($\bar{x}=2,58$) olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Roney ve Öztin (2007) tarafından turizm lisans öğrencileri üzerine yapılan çalışmanın sonucuyla ve Kabakulak (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir. Mesleki tutum ölçeğinin genel ortalaması ($\bar{x}=3,44$) olarak ifade edilmiştir. Turizm rehberliği öğrencileri rehberlik mesleğini genel olarak olumlu değerlendirdikleri ifade edilebilir. Bu sonuç Tolga, Korkmaz ve Atay (2015), Şahin ve Acun (2016), Eser (2017) ve Kabakulak (2018) tarafından yapılan tutum çalışmalarının sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir. Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutum ölçeğine verdikleri cevaplar hakkında genel bir değerlendirme yapıldığında; turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutumlarının orta düzeyin biraz üzerinde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2’de katılımcıların turizm rehberliği mesleğinde kariyer yapma isteklerinin düzeyini belirlemeye yönelik uygulanan ölçekteki her bir ifadeye ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Turizm Rehberliği Mesleğinde Kariyer Yapma İsteklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kariyer Yapma İsteği	Dağılım	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor m	Orta Düzeyde	Çok Katılıyor	Tamamıyla Katılıyor	\bar{X}	ss.
Mezun olunca turizm sektöründe çalışacağımı düşünüyorum.	f	22	24	68	56	61	3,47	1,25
	%	9,5	10,4	29,4	24,2	26,4		
Turizm sektöründe uzun yıllar çalışabilirim.	f	21	37	55	65	53	3,39	1,25
	%	9,1	16,0	23,8	28,1	22,9		
Mezun olduktan sonra ne iş yapacağımı biliyorum.	f	26	27	53	64	61	3,46	1,30
	%	11,3	11,7	22,9	27,7	26,4		
Turizm sektöründe kariyer yapmanın bana kazandıracığı çok şey olduğunu düşünüyorum.	f	13	21	58	72	67	3,68	1,14
	%	5,6	9,1	25,1	31,2	29,0		
Bu mesleği seçmem benim için çok doğru bir karardı.	f	24	40	63	59	45	3,26	1,24
	%	10,4	17,3	27,3	25,5	19,5		
Kendi geleceğimin turizm sektörünün geleceği ile ilgili olduğunu düşünüyorum.	f	23	31	68	56	53	3,36	1,25
	%	10,0	13,4	29,4	24,2	22,9		
Turizm sektöründeki iş olanakları ile ilgileniyorum.	f	19	23	63	68	58	3,53	1,20
	%	8,2	10,0	27,3	29,4	25,1		
Sürekli iş yeri değiştirmeyi sevmiyorum.	f	17	14	41	50	109	3,95	1,24
	%	7,4	6,1	17,7	21,6	47,2		
Farklı bir sektörde kariyer yapacağımı düşünmüyorum.	f	54	45	71	38	23	2,70	1,26
	%	23,4	19,5	30,7	16,5	10,0		
Arkadaşlarla turizm sektöründeki iş olanakları hakkında genellikle olumlu konuşuruz.	f	28	39	95	45	24	2,99	1,12
	%	12,1	16,9	41,1	19,5	10,4		
Genel							3,38	

Tablo 2 incelendiğinde, en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan ifadenin ($\bar{x}=3,95$) ile “sürekli işyeri değiştirmeyi sevmiyorum” olduğu görülmektedir. Bu ifadeye katılımcıların %47,2’si tamamen katıldığını, %21,6’sı çok katıldığını, %17,7’si orta düzeyde katıldığını belirtirken, geriye kalan %13,4 katılımcı ise hiç katılmadığı ve az düzeyde katıldığını

belirtmiştir. Bu sonuç Pelit vd., (2016) tarafından yapılan çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir. Yüksek ortalamaya sahip bir diğer ifade ise ($\bar{x}=3,68$) “Turizm sektöründe kariyer yapmanın bana kazandıracığı çok şey olduğunu düşünüyorum” ifadesidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %60,2’si turizm sektöründe kariyer yapmanın öğrencilere çok şey kazandıracığı yönünde “çok katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerini işaretlediği görülmektedir. Katılımcıların %25,1’i orta düzeyde katılım sağlarken %9,1’i ise az düzeyde katılım sağlamıştır. Söz konusu ifadeye hiç katılmayanların oranı ise %5,6’dır.

Aritmetik ortalaması düşük olan ve gerek turizm sektörü gerekse öğrenciler açısından dikkat çeken bir ifade de ($\bar{x}=2,70$) “farklı bir sektörde kariyer yapacağımı düşünmüyorum” ifadesidir. Öğrencilerin %23,4’ü bu ifadeye hiç katılmadığını, %19,5’i az düzeyde katıldığını, %30,7’si orta düzeyde, %16,5’i çok ve %10,0’u ise tamamen katıldığını bildirmektedir. Bu sonuç Richardson (2008) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla ters düşmektedir. Richardson tarafından lisans öğrencilerinin sektörde kariyer yapmaları üzerine yaptığı araştırmada turizm sektörünü tecrübe eden öğrencilerin %43,6’sının turizm ve ağırlama hizmetlerinde çalışmayacağı konusunda görüş birliği olduğu ortaya çıkmıştır.

Turizm rehberliği öğrencilerinin rehberlik mesleğinde kariyer yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Tolga, Korkmaz ve Atay (2015) tarafından yapılan araştırmanın sonucuyla örtüşmektedir. Bu sonuca göre turizm rehberliği öğrencilerinin meslekte kariyer yapmaya istekli oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Buna neden olan faktörler mesleğin çekicilikleri ve sunduğu fırsat ve imkânlar şeklinde ifade edilebilir.

Turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin turizm rehberliği mesleğine yönelik tutumlarının turizm rehberliği mesleğinde kariyer yapma isteklerine olan ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemek amacıyla “Korelasyon Analizi” yapılmış ve Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumları ile Kariyer Yapma İstekleri Arasındaki Korelasyon Matrisi

	r/p	Kariyer Yapma
Mesleki Tutum (MT)	r	0,723**
	p	0,000
	n	231

** : Korelasyon 0,01 seviyesinde anlamlı bir fark vardır.

Yapılan korelasyon analizinde turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumları ile kariyer yapma istekleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Korelasyon analizden elde edilen sonuca göre mesleki tutum ile kariyer yapma isteği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,01$). Değişkenler arasında pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki ($r=0,723$) vardır. Kalaycı (2017: 116) $0,70 \leq r \leq 0,80$ arasında bir değer alıyorsa değişkenler arasında yüksek derecede ilişki olduğundan bahsetmiştir.

Yapılan regresyon analizinde “kariyer yapma isteği” bağımlı değişken, “sektöre yönelik tutum” ise bağımsız değişken olarak analiz edilmiştir. Tablo 4’teki sonuçlara göre, turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumları ile kariyer yapma istekleri arasındaki basit doğrusal regresyon modeli anlamlı bulunmuştur ($F=251,461$; $p<0,05$).

Tablo 4: Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarının Kariyer Yapma İstekleri Üzerindeki Etkiye Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	bj	S(bj)	t	p	ANOVA
Sabit	0,532	0,184	2,884	0,004	F=251,461
Mesleki Tutum (MT)	0,828	0,052	15,858	0,000	p=0,000*

Bağımlı değişken: Kariyer Yapma İsteği (KYİ), *p<0,05; bj: Beta Katsayı; S(bj): Standart Hata; R²:0,523

Tablo 4'teki regresyon analizi sonucundan elde edilen bulgulara göre turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumları ile kariyer yapma istekleri arasındaki regresyon modeli üzerinde etkisinin önem arz ettiği ifade edilebilir (p<0,05). Bağımlı değişken (kariyer yapma isteği) ile bağımsız değişken (mesleki tutum) arasındaki ilişkiye ait basit doğrusal regresyon modeli izleyen kısımda verilmiştir: **KYİ= 0,532 + 0,828.MT**

Kurulan söz konusu modele göre, mesleki tutumda bir birim artış turizm rehberliği öğrencilerinin kariyer yapma isteklerinde 0,828 artış yaratmaktadır. Turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutum (p=0,000) düzeyi arttıkça turizm rehberliği öğrencilerinin kariyer yapma istekleri (p=0,004) pozitif ve olumlu yönde artmaktadır. Bu noktadan hareketle araştırma çerçevesinde belirlenen “*turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları, turist rehberliği mesleğinde kariyer yapma isteklerini etkilemektedir*” şeklinde belirlenen araştırma hipotezi desteklenmiştir. Bu sonuca paralel olarak Kuslivan ve Kuslivan (2000), Kuslivan ve Kuslivan (2003), Duman vd. (2006), Pelit ve Güçer (2006), Ulama vd. (2015)'nin çalışmalarında varılan “turizm sektörüne yönelik tutumun sektörde kariyer yapma algısını etkilediği” ve bu araştırma kapsamında belirlenen araştırma hipotez ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde Pelit vd. (2016) tarafından turizm öğrencilerinin mesleki tutumlarının kariyer yapma istekleri üzerine etkisini araştırdıkları çalışmada turizm eğitimi alan öğrencilerin sektöre yönelik tutumlarının alt boyutları ile kariyer yapma isteği arasındaki çoklu doğrusal modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Kabakulak (2018) tarafından turist rehberlerinin mesleki tutumlarının araştırıldığı çalışmada turist rehberlerinin mesleki tutumlarının iyi düzeyde olduğu bununda turist rehberlerine iş doyumunu sağlamalarına yardımcı olduğu dolayısıyla da turist rehberliği mesleğinde dolaylı olarak kariyer yapmaya devam edebilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin de sektöre yönelik tutumları ne kadar güçlü ve olumlu yönde olursa sektörde kariyer yapma isteklerinin de aynı oranda güçlü ve olumlu yönde olacağı kesindir.

Öte yandan Aksu ve Köksal (2005) tarafından Akdeniz Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği öğrencilerinin mesleki tutum ve turizm sektöründe kariyer yapma isteklerini araştırdıkları çalışmada öğrencilerin genel olarak olumsuz tutumlara sahip oldukları ve turizm sektöründe kariyer yapmaya sıcak bakmadıkları belirlenmiştir. Yine Richardson (2008)'in turizm öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmanın sonucunda turizm sektöründe çalışan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun olumsuz mesleki tutumlardan dolayı turizm sektöründe kariyer yapmayacakları ortaya çıkmıştır. Aksu ve Köksal ile Richardson tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla bu araştırmanın sonucunun örtüşmediği ortaya çıkmıştır.

6 Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında ilgili literatür taranmış, benzer ve farklı çalışmalar belirlenerek bulunan sonuçlarla karşılaştırılıp tartışma yapılmıştır. Ayrıca değişkenlerle ilgili kavramsal tanımlamalar yapılmıştır. Daha sonra turizm rehberliği öğrencilerinin demografik özelliklerine

ait yüzde, frekans, ortalama ve standart sapmaları sunulmuştur. Ardından araştırma kapsamında belirlenen değişkenler arasında (mesleki tutum ile kariyer yapma isteği) ilişki olup olmadığını tespit etmek için korelasyon analizi; mesleki tutumun kariyer yapma isteği üzerindeki etkisi tespit etmek için ise basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda mesleki tutum ile kariyer yapma isteği arasında anlamlı ve pozitif yönde kuvvetli bir ilişki olduğu; mesleki tutumun kariyer yapma isteği üzerinde kuvvetli bir etkisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçların bu şekilde ortaya çıkmasında 2012 yılında çıkarılan “6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu” ve 2014 yılında çıkarılan “29217” sayılı yönetmeliğin de etkisinden söz edilebilir. Dolayısıyla turist rehberliği mesleği uzun çabalar sonunda meslek statüsüne kavuşturulmuş ve Devlet nezdinde meslek olarak tanınmıştır. Bu durum turist rehberliği mesleğinin saygınlığını arttırmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak turizm-turist rehberliği mesleğini seçen öğrencilerin mesleğe bakış açılarının daha olumlu hale geldiği ifade edilebilir. Ayrıca turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarının orta düzeyin üzerinde ortaya çıkması 2016 yılında yaşanan krizler ve sorunlardan sonra gelen turist sayısı, elde edilen döviz geliri vb. durumlar sayesinde verimli bir döneme girilmesi ve öğrencilerin aileleriyle birlikte katıldıkları turlarda rehberlik mesleğini eğlenceli bir meslek olarak görmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bu durum üniversite çağında olan gençlerin rehberlik mesleğine yönelmelerine ve meslekte kariyer yapmak istemelerine de vesile olabilmektedir.

Ancak, çıkarılan yasa ve yönetmelikler her ne kadar turist rehberliği mesleğine yasal zemin kazandırmış olsa da yasada ve yönetmelikte yer alan boşluklar (denetlemelerin az olması ya da hiç olmaması, yasal güvence bakımından herhangi bir güvence sunmaması, emekliliğin olmaması veya çok geç olması vb.) bir dizi problemler doğurmaktadır. Bu nedenle TUREB’in yasal zeminde daha aktif olması ve hâlihazırda mesleği icra eden rehberlerin, rehber adaylarının mesleki şartlarının iyileştirilmesi için daha fazla gayret etmesi gerekmektedir. Ayrıca TUREB ve bölgesel rehber odaları denetimleri sıklaştırıcı önlemler almalı ve kaçak rehberlik faaliyetlerin önüne geçmelidir. Böylelikle turist rehberleri en az taban yevmiye ile tura çıkacak ve çalışılan gün sayıları fazlalaşacaktır. Bu durum turist rehberlerin maddi olarak rahatlatacağından mesleğin devamlılığı ve yeni rehberlerin mesleğe karşı tutumlarının olumlu olmasını, iş doyumunu sağlamalarını ve meslekte kariyer yapmalarını arttıracak, işten ayrılma niyetlerini de en aza indirecektir. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yaygın diller olan İngilizce, Almanca, Fransızca vb. dillerden kurslar açmaması ve çalışma kartı vermemesi, sadece nadir dillerden kurslar düzenlemesi ve çalışma kartlarını vermesi yine mesleğin kalitesini artırıcı ve rehberlik mesleğini özendirici bir davranış olacaktır. TÜRSAB ile TUREB belirli aralıklarla bir araya gelerek hem kaçak acentecilik faaliyetleri hem de kaçak rehberlik faaliyetlerinin en aza indirilmesi veya tamamen bitirilmesi noktasında işbirliği yapmaları hem turizm sektörü hem de turizm rehberliği mesleğinin devamı için olumlu gelişmeleri de beraberinde getirecektir.

Ayrıca turizm rehberliği öğrencilerinin mesleğe karşı olumlu tutumlar geliştirmeleri ve mesleğe devam etmeleri için eğitim kurumlarına da bazı görevler düşmektedir. Turizm rehberliği bölümlerinde verilen derslerin sektörle ve meslekle daha uyumlu olması, olumlu tutumların gelişmesini sağlayacaktır. Ayrıca dil eğitimine daha fazla ağırlık verilmesi ve teorik eğitim yerine uygulamalı eğitimin artırılması ve pratiği teşvik eden derslerin müfredata eklenmesi turizm rehberliği öğrencilerini mesleğe başlamadan önce daha iyi hazırlanmaları açısından fayda sağlayacak ve olumlu tutumları geliştirecek ve turizm-turist rehberliği öğrencilerinde mesleği yapma isteği yaratabilecektir. Belirli zaman aralıkları içinde sektör tecrübesi olan ve eylemli olarak mesleği icra eden turist rehberleri okullara davet edilerek öğrencilerle söyleşiler düzenlenmesi ve bu buluşmaların sürekli hale getirilmesi önerilir. Böylelikle turist rehberi adayları doğrudan sektör ve meslekle ilgili gelişmeler, sorunlar,

avantajlar ve dezavantajlar hakkında bilgi sahibi olabilir ve meslekle ilgili öğrencilerin herhangi bir fikri yoksa bir fikir edinebilirler, kendilerini edindikleri bilgiler doğrultusunda yönlendirebilirler.

Kaynakça

Akoğlan Kozak, M. ve Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12 (1), 9-16.

Aksu, A. A. & Köksal, C. D. (2005). Perceptions and attitudes of tourism students in Turkey. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17 (5), 436-447, <https://doi.org/10.1108/09596110510604869>

Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 51-69.

Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (4), 65-74.

Eser, S. (2017). *Kişilik Özelliklerinin Mesleğe Yönelik Tutuma Etkisinde Öğrenme Stilleri ve Akademik Motivasyonun Aracılık Rolü: Lisans Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme (3. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye’de Turizm Eğitimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Hayes, D. & Ninemeier, J. D. (2008). *Human Resources Management in the Hospitality Industry*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

IRO, 2019, TURAÇIKARKEN, <http://iro.org.tr/tr/212-page-tezsiz-yuksekk-lisans-programi-ve-rehberlik-egitimi-uzerine-kamuoyu-aciklamasidir.aspx>, (Erişim Tarihi: 15.02.2019).

Kabakulak, A. (2018). *Kişilik Özelliklerinin Mesleki Tutum ve İş Doyumuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (8. Baskı)*. Ankara: Dinamik Akademi Dağıtım.

KTB, 2019, TURİZMİSTATİSTİKLERİ, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>, (Erişim Tarihi: 09.03.2019).

Kuşluyan, S. & Kuşluyan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students towards Working in the Tourism Industry in Turkey, *Tourism Management*, 21 (3), 251-269. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00057-6](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00057-6)

Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 139-164.

Pelit, E., Demirdağ, Ş. A., Gökçe, Y. ve Kılıç, İ. (2016). Turizm Öğrencilerinin Sektöre Yönelik Tutumlarının Kariyer Yapma İsteklerine Etkisi: Staj Yapan Öğrenciler Örneği. *3rd International Congress on Social Sciences, China to Adriatic Congress Book*, 265-284.

Richardson, S. (2008) Undergraduate Tourism and Hospitality Students Attitudes Toward a Career in the Industry: *A Preliminary Investigation*, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8:1, 23-46, DOI: 10.1080/15313220802410112.

Roney, S.A. ve Öztin P. (2007). Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A Case Study in Turkey. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 6(1), 4-17.

Solmaz, A. S. ve Erdoğan, Ç. (2012). Turizm Eğitimi Alan Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisine Bağlılık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *14. Ulusal Turizm Kongresi*, Kayseri.

Şahin, S. ve Acun, A. (2016). Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (2), 563-580. <https://dx.doi.org/10.21547/jss.256711>.

Taşkın E. (2008). *Müşteri İlişkileri Eğitimi (3. Baskı)*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Terzi, A. R., Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52 (52), 593-614.

Tolga, Ö., Korkmaz, H. ve Atay, L. (2015). Lisans Düzeyindeki Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12 (2), 26-41.

Ulama, Ş., Batman, O. ve Ulama, H. (2015). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (12), 339-366.

UNWTO, 2018, WORLDTOURISMBAROMETER, http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barometer_jan19_presentation_en.pdf, (Erişim Tarihi: 24.01.2019).

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2018). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi (5. Baskı)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45 (45), 109-127.

Yeşiltaş, M., Akdağ, G., Çeken, H., Gürlek, M. (2014). Kariyer Uyum Yetenekleri Turizm Sektörüne Bağlılığı Etkiler mi? Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilere Yönelik Bir Uygulama. *15. Ulusal Turizm Kongresi*, Ankara.

Yılmazdoğan, C. O., Seçilmiş, C., Çiçek, D. (2015). The Effect of Corporate Social Responsibility Perception on Tourism Students Intention to Work in Sector. *Procedia Economics and Finance*, 23, 1340-1346.

YÖK-Yüksek Öğretim Kurulu, (2019). TERCİH ATLASI, <https://yokatlas.yok.gov.tr/tercih-sihirbazi-t4-tablo.php?p=dil> (Erişim Tarihi: 15.03.2019).